

LIDÉ

Jubilanti společnosti

Česká geografická společnost má tu čest poblahopřát všem svým členům, kteří ve druhém a třetím čtvrtletí roku 2023 oslavili významné životní jubileum.

85 let: Jaroslav Klempíř

80 let: PaedDr. Jaroslav Strnad

75 let: Marie Mánková

70 let: doc. RNDr. Zdeněk Lipský, CSc. – prof. RNDr. Vladimír Baar, CSc. – doc. RNDr. Marie Novotná, CSc.

60 let: Ing. Mgr. Karel Janský, MBA – RNDr. Jan Vozáb, Ph.D. – Mgr. Zdeněk Reitspies – RNDr. Alena Chvátalová, Ph.D. – prof. RNDr. Petr Kubíček, CSc. – Mgr. Zdeněk Strašák

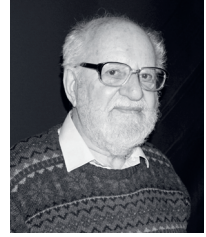
Blahopřejeme všem oslavencům a zároveň děkujeme všem členům společnosti, kteří se v roce 2023 dožívají významného jubilea, za jejich práci pro českou geografii.

Vzpomínka na Radana Květa

Bývalý spolupracovník v Geografickém ústavu ČSAV v Brně a kolega Ing. Radan Květ, CSc. geografickou komunitu již navždy opustil dne 10. května 2023 krátce po svých 95. narozeninách (14. dubna).

Narodil se v Opavě, kde v roce 1947 odmaturoval, a pak již celý jeho další život byl spojen s Brnem. Zde v roce 1952 ukončil studium chemického inženýrství na Vysoké škole technické (dnešní Vysoké učení technické). Zpočátku pracoval v Lachemě Brno, následně pak ve Výzkumném ústavu naftovém v Brně, z něhož po reorganizaci (1964) vnikla pobočka Ústředního ústavu geologického v Brně

(v současnosti Česká geologická služba, pobočka Brno). V ústavu se zabýval hydrogeochemií a podzemními vodami. V letech 1976 až po odchod do důchodu v roce 1991 R. Květ působil v Geografickém ústavu ČSAV v Brně, kde se přednostně věnoval problematice geotektoniky a planetárních ekvidistančních systémů, podzemním vodám i problematice fyzickogeografického výzkumu Jihomoravského kraje. Ani po odchodu do penze nezaháležel a v Mendelianu (součást Moravského zemského muzea) se věnoval historickým problémům regionu Brněnska, organizaci výstav výtvarníků či revizi archivních materiálů. A právě po roce 1991 se R. Květ výrazně realizoval publikačně i organizačně. Významně rozvinul bádání o starých stezkách, o kterých publikoval řadu prací. Rovněž se podílel na organizování seminářů o starých stezkách, nejdříve v rámci Památkového ústavu v Brně a pak od roku 2006 založil R. Květ novu tradici každoročních seminářů Staré stezky v geografii a archeologii, které se konaly v Geografickém ústavu Přírodovědecké fakulty MU v Brně, ve spolupráci s Jihomoravskou pobočkou ČGS v Brně i při zapojení brněnského pracoviště ÚGN AV ČR a Centra dopravního výzkumu v. v. i. pobočka Olomouc. Na osm ročníků těchto seminářů pak navázaly v roce 2014 vědecké konference „Výzkum historických cest v interdisciplinárním kontextu“ za organizace Centra dopravního výzkumu v. v. i., i těchto konferencí se R. Květ aktivně účastnil.

Ve své práci se snažil R. Květ propojovat obory od chemie, přes geochemii a geologii s geotektonikou až po geografii a historii. Silný historický a geografický akcent lze sledovat v řadě publikací o Brně, jeho kulturně-historických pamětihodnostech i oněch stezkách, které R. Květ publikoval v brněnském Nakladatelství Šimon Ryšavý. I s ohledem na tyto aktivity byl v roce 2018 R. Květ jmenován čestným členem ČGS. Třeba uvést, že R. Květ byl významně publikačně činný a uveřejnil více jak 1 300 odborných i popularizačních článků, včetně monografií a recenzí i dalších publikačních výstupů.

Radan Květ měl nejen široký záběr odborný, ale měl i silné vazby na kulturu a kulturní aktivity v Brně. Již od roku 1960 se věnoval činnosti v rámci Klubu přátel výtvarného umění, organizování výstav, besed, tematických zájezdů. Rozsáhlé aktivity jubilanta byly oceněny Zastupitelstvem města Brna udělením Ceny města Brna pro rok 2012.

Ani v posledním období svého aktivního života R. Květ nezaháležel a zabýval se historií Brna (publikace „Brno v roce 2019 za dobu delší než tisíc let“, Nakl. Ryšavý), zamýšlel se také nad vývojem duchovních představ člověka a společnosti („Bohové - bůh - boží - božíněk (božínku) - náboženství (na boží téma) aneb Co si lidé vymysleli“, Nakl. Šimon Ryšavý 2019). Poslední knižní publikací R. Květa je útlá knížka - „Život jak šel - příklad bytí vědeckého pracovníka“, Brno 2020. V těchto dvou posledních publikacích je vyjádřen přístup R. Květa k životu, kdy zdůrazňuje samostatnost myšlení a nezbytnou vůli žít s okolním světem v harmonii duševních

pochodů a v souladu ve vytváření životních hodnot. Ve svých závěrečných slovech zdůrazňuje nutnost neoddávat se lenošení, protože vždy je možno najít alespoň něco nevelkého, co stojí za pozornost a za zaznamenání.

Karel Kirchner, Jaromír Kolejka

Více o životě a vědeckých i dalších aktivitách Ing. R. Květa, CSc. je možné nalézt ve starších číslech časopisu Informace ČGS (32, 2, 77–79 a 37, 2, 87–89).

Vzpomínka na Hanu Kühnlovou

V pátek 3. srpna 2023, ve věku nedožitých 82 let, zesnula dlouholetá a pro mnohé z nás velmi blízká kolegyně doc. RNDr. Hana Kühnlová, CSc. Její profesní život byl svázán především s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy, kde od poloviny 70. let postupně budovala a rozvíjela didaktiku geografie. Během své pedagogické kariéry se podílela na přípravě několika stovek budoucích učitelů zeměpisu na základních a středních školách. Vždy při tom usilovala, aby se zvýšil společenský přínos výuky zeměpisu například tím, že bude promyšlená a intelektuálně náročnější, dokáže propojovat různé obory při hlubším poznávání místního regionu či dovede podněcovat žáky k šetrnějšímu a zodpovědnému využívání životního prostředí.

Mnoho energie a invence vložila také do organizování kurzů dalšího vzdělávání učitelů zeměpisu ze základních a středních škol, a to v době, kdy tento typ kurzů u nás jen ojediněle existoval i v jiných oborech. V roce 1995 založila GEOATEST, který po dobu zhruba deseti let každoročně nabízel kurzy vyhledávané učiteli ze školní praxe. Později se pak zaměřila na další vzdělávání prostřednictvím distančních kurzů, vč. tvorby specifických studijních textů.

Svojí bohatou publikační činností má Hana Kühnlová nemalý vliv na mnohé z nás a v podstatě i na naše děti, tj. bývalé či stávající žáky základních a středních škol, a to ve dvou směrech. Zaprvé se stala autorkou či spoluautorkou několika učebnic zeměpisu a řady pracovních sešitů. Za pracovní učebnici Život v našem regionu dokonce získala cenu poroty na 62. Mezinárodním knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem. Zadruhé je autorkou vysokoškolských skript a desítek odborných článků. S publikační činností úzce souvisejí i její redakční aktivity. Nejprve několik let působila jako redaktorka časopisu Přírodní vědy ve škole. Na počátku devadesátých let pak iniciovala vznik Geografických rozhledů. Od začátku až do posledních let se stala jejich „duší“ a strážcem kvality jak po stránce obsahové, tak i jazykové. V této souvislosti někteří mí kolegové vzpomínají na její

vlídný a zároveň nesmlouvavý přístup, který přinutil mnohé autory přepracovávat texty tak, aby byly pro čtenáře více srozumitelné a přínosné.

V neposlední řadě se Haně Kühnlové podařilo okolo sebe soustředit skupinu dalších kolegů, a to nejen z geografické sekce Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, a společně krok za krokem etablovat didaktiku geografie jako rovnocenný studijní obor. Doplněno slovy Pavla Chromého: „Byla pro nás přirozenou autoritou, pro níž ani ve vyšším věku nebyly nové výzvy pouze témata pro ty mladší. Uměla naslouchat našim názorům a připomínky a poznámky formulovat tak, že je člověk nevnímal jako kritiku, ale jako impuls k hlubšímu zamyšlení. Mnohdy až po letech jsme si přiznali, že nám byla průvodkyní na cestě k poznání a většinou měla pravdu.“ V její práci pokračujeme a budeme pokračovat, vědomi si toho, že rozvíjíme některé myšlenky prosazované již dříve paní docentkou.

Vzdáváme hold její památce a odchod Hany Kühnlové vnímáme jako velmi smutnou zprávu, která nás zasáhla nepřipravené. Zároveň nám připomněla důležitost nezapomínat a navždy si považovat osobnosti, které měly pro nás osobně i pro geografické vzdělávání v Česku nemalý význam.

Dana Řezníčková

Podrobněji o životě a díle doc. RNDr. Hany Kühnlové, CSc. se můžete dočíst ve starších číslech časopisu *Informace ČGS* (40, 2, 67–68 a 31, 1, 97–88).

Vzpomínka na Stanislava Martináta (1976–2023)

V neděli 13. srpna zemřel po krátké vážné nemoci dr. Stanislav Martinát – jeden z nejproduktivnějších a zároveň nejcitovnějších českých geografů. Je autorem či spoluautorem přes 100 recenzovaných článků, z nichž více než 70 bylo publikováno v časopisech indexovaných v databázi Web of Science. Od roku 2002 pracoval v Ústavu geoniky AV ČR v rámci oddělení environmentální geografie, v posledních letech působil také na James Hutton Institute v Aberdeenu a na Slezské univerzitě v Katowicích. Od roku 2010 přednášel, vedl a oponoval studentské práce na katedře geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Zpráva o Standově smrti byla pro většinu lidí šok. Já jsem už poslední týdný tak nějak tušil, že jeho stav a vyhlídky na uzdravení nebudou tak optimistické, jak Stan-
da navenek před přáteli a kolegy prezentoval. Nicméně ani já jsem nečekal, že koneckoně přijde tak rychle. Ještě v květnu jsme se bavili o tom, že by bylo super jet se příští rok podívat na konferenci AAG na Havaj. Bohužel už se společně nepodíváme nikam.

S nikým jiným (včetně manželky) jsem nestrávil na cestách tolik času jako se Standou. Společně jsme byli ve více než 20 různých zemích. Když se objevila nějaká zajímavá konference nebo bylo potřeba účastnit se projektového meetingu, na Standu se dalo spolehnout, že bude chtít jet. Na „výlety“ s ním jsem se vždycky těšil. Dalo se s ním bavit nejen o práci, ale o všem – od geografie a politiky, přes historii po současnou kulturu, hudbu a sport. Často jsme na cestách byli nuceni na dálku řešit i různé soukromé záležitosti a problémy, které jsme spolu rozebírali. Standa byl jeden z nejpohodovějších, komunikativních a nekonfliktních lidí, které jsem v životě poznal. Přesto, že jsme měli na mnohé věci rozdílné pohledy, asi nikdy se nestalo, že bychom se pohádali nebo že by mě něčím naštvál (snad by on o mě řekl to samé).

Standa měl schopnost nacházet styčné body, obrušovat hrany a vnášel klid a optimismus do řešení problémů. Když jsme v dubnu 2010 letěli na týden na konferenci AAG do Washingtonu, vzali jsme s sebou svoje ženy. Standa měl v té době už dvě malé děti, které nechali doma na hlídání u babičky. Výbuch sopky Eyjafjallajökull na Islandu tehdy paralyzoval leteckou dopravu a změnil plány mnoha lidem po celém světě. Když jsme chtěli přebookovat náš zrušený let (řešit to přes internet ani telefonem tehdy nešlo, museli jsme jet osobně na letiště JFK, které už bylo plné lidí ze zrušených letů), nabídli nám první volný let za měsíc. To byl šok. Museli jsme řešit ubytování, peníze a další věci. Nejhůře to samozřejmě nesla Standaova manželka, která se strachovala o jejich kluky. Standa tehdy situaci uklidňoval svým typickým „to bude dobrý... to se nějak udělá“. Vše nakonec dopadlo lépe, než se očekávalo a pár dnů navíc v teplém jarním New Yorku jsme si užili. Jen Standa byl trochu nešťastný z toho, že mu při letu zpět v první třídě (kde dostal místo v rámci náhrady našeho zrušeného letu) servírovali místo obligátního „chicken or pasta“ krevety s bílým vínem (ačkoliv miloval cestování a cizí země, tak co se týče jídla, nebyl velký gurmán a nejspokojenější byl se svíčkovou nebo bratwurstem).

Standa byl první člověk, se kterým jsem sdílel kancelář, když jsem v roce 2002 nastoupil na Geoniku. On mě uvedl do tajů tehdejšího fungování Ústavu, ukázal figle, jak bezpečně surfovat na internetu a bojovat s pop-up okny a další důležité věci. Ani ve snu by nás tehdy nenapadlo, že na tomto pracovišti vydržíme 20 let. Ale byla to doba „badatelské pohody“. Neřešili jsme impakt faktory a H-indexy a tehdy ještě ani hypotéky. Byli jsme bezstarostní „mladí pracovníci“. Až později jsme se stali řádnými „dělníky vědy“, jak s oblibou říkával náš tehdejší šéf Oldřich Mikulík.

Hodně času jsme v té době trávili v „archivu“ na Veslařské, kde jsme (ještě s Petrem Klusáčkem a Pavlem Klapkou) prováděli revizi a digitalizaci (rozuměj přepisování do tabulky v Excelu) kompletního knihovního fondu Geoniky (přes 30 tisíc kusů knih!). Chodili jsme tam rádi. Byl tam klid a dalo se tam najít spousta historických pokladů v podobě starých atlasů a memorabilií z doby bývalého

Geografického ústavu. A taky tam měl detašované pracoviště docent Jan Lacina, který byl pramenem nepřehledného množství historek, úžasným vypravěčem a skvělým společníkem při láhvi vína či pálenky.

Standa byl geografem zemědělství. Ne, že by si to sám vybral. Bylo mu to direktivně přiděleno, jak bylo tehdy na Geonice zvykem (bylo to potřeba dělat a nikdo to nedělal). Standa se oboru svědomitě chopil a v průběhu let si v něm našel svoje výzkumné „niky“, ve kterých přišel s originálními výzkumy a výsledky (zprvu se zabýval problémy zemědělství v podhorských a znevýhodněných oblastech, později se zaměřil na prostorové aspekty rozvoje bioplynových stanic). Asi nejvíce se ale proslavil v oblasti výzkumu *brownfields*, kde bývá řazen mezi nejvýznamnější světové autory (viz Lin et al. 2019, Zhang et al. 2021).

V rámci projektu „Geografie malých Moravských měst“ jsme toho tehdy dost projezdili a dali stvořit historkám, na které se dodnes vzpomíná. Legendární byly výjezdy do Telče či Nového Města na Moravě (viz Martinát 2005). V Novém Městě stál Standa i u myšlenky na obnovení vydávání (formou DIY) časopisu Zprávy Geografického ústavu ČSAV, ve kterém se ujal funkce „chairmana“. Nová série (tzv. *Seria Nuova*) Zpráv se díky svým bryskním esejům na pomezí seriózní vědy, geografické satiry a anti-alkoholického humoru stala pro mnohé kultovním časopisem. Je smutné, že čtyři z tehdy mladých geografů, kteří publikovali v tomto časopise, již nejsou mezi námi (kromě Standy i Dan Seidenglanz, Jakub Novák a Jana Temelová).

Standa už od svých studií směřoval na západ a viděl potenciál ve spolupráci s Anglosaskou geografii. Neustále pátral po možnostech financování různých projektů, zahraničních stáží, registroval se na všemožných platformách, aktivně oslovoval potenciální partnery. V rámci jeho projektu OPVK „Rozvoj profesních schopností a dovedností geografů Ústavu geoniky AV ČR“, se mu v roce 2010 podařilo do Brna pozvat přednášet několik osobností světové geografie – jako Dan van der Horst, Gordon Walker, Damian Maye, Michael C. Hall, Maarten Wolsink, Mike Pasqualetti či Keith Halfacree. Tyto přednášky se staly základem knihy „*New rural spaces: Towards Renewable Energies, Multifunctional Farming, and Sustainable Tourism*“ (Frantál, Martinát 2013) a byly počátkem plodné spolupráce s mnoha zmíněnými trvajících až do současnosti.

Standa se velice dobře adaptoval na systém hodnocení vědy, kdy se začaly počítat a „odměňovat“ pouze články v časopisech. Vyjádřeno hokejovou terminologií, byl velice produktivní hráč – co se týče gólů i asistencí. Ačkoliv byl na české geografické poměry extrémně efektivní (i díky spolupráci s mnoha kolegy ze zahraničí), nevyužíval cíleně systém tzv. kafemlejnku a nesnížil se k tomu, aby s malým úsilím sestřelil co nejvíce vrabců. Naopak se vždycky snažil publikovat v co nejprestižnějších časopisech, což ho často stálo mnoho času a úsilí při revizích a adaptacích textů. Věřím, že by se mu brzy podařil i ten Nature, o který se s několika články pokusil.

Standa byl extrémně pracovitý a podnikal ofenzivy na mnoha frontách současně. To se netýkalo jen projektů a publikování, ale i dalších aktivit. Byl to bezpochyby i důsledek systému (pod)financování vědy a výzkumu u nás, který vědce tlačí do získávání projektů z různých zdrojů a mnohé nutí mít pracovní úvazky na více místech současně. Standa byl jeden z mála, kdo nikdy neodmítl nabídku na zapojení do nějakého nového projektu (většinou se jen nevezl, ale projekty sám vedl jako řešitel nebo spoluřešitel), přicházel s nápady na články, inovoval předměty, které učil, vedl studentské práce, neodmítal recenzovat články a hodnotit návrhy projektů pro grantovky u nás i v zahraničí. Zapomenout nemohu ani na jeho práci a podporu pro časopis *Moravian Geographical Reports*. Nikdy se přitom nestalo, že by úkol, který přijal, odfláknul. Tato pracovitost spojená často s časovým přemem a stresem možná bohužel nakonec přispěla i k jeho nemoci (kdo ví?).

V osobě Stanislava Martináta odchází nejenom excelentní vědec, vstřícný a laskavý učitel, ale zejména milující a obětavý manžel a otec, přítel a kamarád s nezdolným optimismem, skromností a smyslem pro humor.

Stando, nebude lehké pokračovat bez tebe. Ale jak bys řekl ty: „To se nějak udělá... to půjde.“

Bohumil Frantál

Literatura

- FRANTÁL, B., MARTINÁT, S., eds. (2013): *New Rural Spaces: Towards Renewable Energies, Multifunctional Farming, and Sustainable Tourism*. Institute of Geonics. Brno.
- LIN, H., ZHU, Y., AHMAD, N., HAN, Q. (2019): A scientometric analysis and visualization of global research on brownfields. *Environmental Science and Pollution Research*, 26, 17666–17684. <https://doi.org/10.1007/s11356-019-05149-3>.
- MARTINÁT, S. (2005): Hodnocení využití realizačních faktorů cestovního ruchu na příkladě Nového Města na Moravě (2.–3. 12. 2004). *Zprávy Geografického ústavu ČSAV*, 30, 1, *Seria Nuova*, 20–21.
- ZHANG, X., SONG, Y., WANG, S., QIAN, S. (2021): Exploring research trends and building a multidisciplinary framework related to brownfield: a visual analysis using citespace. *Complexity*, 2021, 8882415, 1–14. <https://doi.org/10.1155/2021/8882415>.

Někteří lidé nestárnou – Jaroslav Klempíř oslavil 85 let

Jaroslav Klempíř spolu se svojí manželkou Alenou patří mezi stále velmi aktivní členy České geografické společnosti. Jejich vášeň pro Grónsko, po cestování do země sněhu a ledu za místními Inuity mě vždy překvapí a naplňuje radostí. Pokaždé, když vidím rozzářené oči pana Jaroslava, jak s chutí vypráví o svých zážitcích na cestách do Grónska, když vidím jeho pohled, jak se naoko zlobí na manželku, paní Alenu, která mu skáče do jeho vyprávění a doplňuje vše další, co by také pro

nás obyčejné posluchače mělo být řečeno, vidím především šťastný pár, který si plní svoje sny a svoje i nejtajnější přání. Pokud lze o někom říct, že ho jeho práce naplňuje, že je jeho práce pro něj posláním, pak to bezesbytku patří vyslovit o Jaroslavu Klempířovi. Až do nedávna prakticky každoročně vyjíždějí do Grónska. Na místě nejsou jako turisté ubytovaní někde v turistickém hotelu, kde mají veškerý komfort a sledují místní z okna svého hotelu. V Grónsku se střeoevropané Klempířovi promění v Inuity Klempířovy a žijí spolu s místní komunitou, sdílejí s nimi jejich radosti a starosti a trápí je stejné problémy.

Svoje empirické a skutečně žité zkušenosti potom mohou s odstupem popsat a vyhodnotit a stejně tak mohou s odstupem popsat, jak se proměňuje jak inuitská společnost, tak také i životní prostředí v Grónsku. Je asi velmi názorné sledovat postupné tání kontinentálního ledovce a pozorovat odpadávající kusy ledu z jeho čela. To mohu vidět globální oteplování na vlastní oči a můžu přesně pochopit, co to znamená a jaké dopady a důsledky tento proces má a bude mít. Když na jedno místo jezdíte pravidelně více než 20 let, jsou rychlost a především rozsah změn v přírodě velmi dobře patrné.

Jaroslav Klempíř dovede společné poznámky, postřehy a zkušenosti proměnit v besedu se zájemci o cestování, nebo podle potřeby odbornou přednášku pro zástupce odborné komunity, charismatem své osobnosti může zaujmout dánského velvyslance na stejně jako běžné publikum.

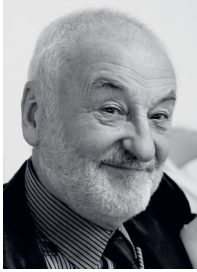
Přeji panu Jaroslavovi Eskymákovi i jeho ženě Alence Polárce hodně zdraví, hodně spokojenosti a ještě mnoho cest do milovaného Grónska.

Radim Perlín

Více podrobností o cestách Jaroslava a Aleny Klempířových do Grónska je najdete v Informacích ČGS (37, 2, 92).

Albertovský pilíř Ivan Bičík slaví osmdesátiny

Napsat novoty o něčem není úplně jednoduché, ale zdaleka to není nemožné. Napsat ale něco nového nebo „nové“ o dospělém, zralém muži, natož doc. RNDr. Ivanu Bičíkovi, CSc., je skutečně oříšek. Známý je totiž jistojistě v geografické obci všem. (I jeho mnohé výroky či termíny již vstoupily do dějin Albertova – „bicí panák“, „obě ruce levé“, „milion nápadů...“ apod.). Jedno „nové“ sdělení je však poměrně jednoduché, a to je skutečnost, že se jmenovaný dožívá 2. října tohoto roku neuvěřitelných osmdesátin. Velmi výstižně Ivanovu výraznou pracovní a lidskou stopu charakterizoval před deseti lety prof. Martin

Hampl (viz 70 let optimistických aktivit Ivana Bičíka; Informace ČGS, 2013, 32, 2, s. 86–87). Moje role tedy nyní je věci známé pouze podtrhnout a shrnout a možná přidat něco málo osobního. Nejde o statistiky – ty bude jubilant ještě posouvat, ale o fakta a okolnosti.

Vědecko-výzkumná činnost oslavence je bohatá a rozmanitá, plynoucí z jeho širokého odborného zaměření – od regionální geografie přes geografii cestovního ruchu, geografii obyvательства a služeb, geografii zemědělství, po didaktiku geografie a stále více v čase preferované téma krajiny a využití půdy. Onen „Land Use/Cover Change“ – pojatý široce, vývojově, integrálně, moderně (včetně týmové spolupráce a využití různorodých moderních technologií) a vlastně interdisciplinárně, potom v posledních cca dvaceti letech jako výzkumné téma u doc. Bičíka dominuje. Založil výzkumný tým, se kterým vytvořil unikátní datovou základnu o vývoji ploch v Česku, přičemž prací nad daným tématem, různorodými analýzami a syntézami, vybudoval svoji originální tvůrčí školu. Pracoval na řadě výzkumných projektů a výsledky obohatil poznání nejen na úrovni Česka, ale toto téma, výzkumné aktivity a přístupy také efektivně prosazoval a rozvíjel i v rámci mezinárodní spolupráce a rovněž v činnosti speciální komise IGU pro Land Use/Cover Change, jíž rovněž v období 2006–2012 sám předsedal. Výsledky zúročil v desítkách odborných článků, kapitol knih a také v četných mapových listech, resp. atlasech, publikovaných doma i v zahraničí (některé mapy a atlasy, na jejichž vzniku se Ivan Bičík podílel, získaly ocenění).

Pedagogické zásluhy jubilanta jsou rovněž veliké, vedl dohromady možná okolo sta zejména magisterských, ale i bakalářských a doktorských studentů. K pedagogické práci se pojí i tvorba učebnic (mimo jiné 12 pro střední školy), což je další klíčová kapitola v pracovní náplni oslavence. Vysoký standard kvality dokládá např. učebnice Anděl, J., Bičík I., Bláha J. D. (2019). Makroregiony světa, Karolinum Praha, 325 s., jež byla oceněna Karolinem jako nejlepší učebnice roku.

K dalším významným aktivitám jubilanta je nutno přiřadit jeho práci na učebních plánech, v různých komisích na rozličných úrovních včetně dlouholeté práce v akreditační komisi MŠMT ČR nebo jeho úspěšné působení ve funkci vedoucího katedry a také proděkana Přírodovědecké fakulty UK. Klíčovou roli také sehrál s prof. Georgem Demko jako druhý „otec zakladatel“ a stálý lektor a mentor při etablování a následném běhu tzv. Amerického semestru. Tím započala éra po všech stránkách velmi plodné spolupráce mezi geografy na Přírodovědecké fakultě UK a americké Dartmouth College. Tento program, trvající bezmála již tři dekády, by tu bez Ivana Bičíka nebyl.

Jubilantovy aktivity však přesahují rámec jeho pracoviště. Jmenujme zejména dvě: doc. Bičík byl prezidentem České geografické společnosti, a to v dlouhém období let 1994–2006. Rovněž tak stál u zrodu a byl dlouholetým šéfredaktorem

časopisu Geografické rozhledy, který má především pomáhat středoškolským pedagogům a také rozšiřovat obzory poznání středoškolským studentům. I v těchto rolích obstál na výtečnou.

Jak poznamenává prof. Hampl, veledůležitou roli odborného i osobnostního „pilíře“ sehrál doc. Bičík na počátku 90. let, kdy se albertovská sociální geografie musela hluboce transformovat do nové podoby moderní, otevřené, mezinárodně komunikovatelné a komunikující vědy. A v tomto uspěla i, resp. také hlavně díky Ivanovi (viz ony mnohé důležité funkce a role výše).

Jeho práce nezůstala bez odezvy. V roce 2018 mu udělila Varšavská univerzita významné ocenění – Medaili prof. Kondrackiego. Rovněž v roce 2018 mu vědecká rada UK udělila pamětní medaili UK Za významnou celoživotní práci v sociální geografii a regionálním rozvoji a za dlouholetou pedagogickou a vědeckou činnost. V roce 2020 obdržel od rektora UK cenu Arnošta z Pardubic v kategorii za vynikající počín ve vzdělávací činnosti na UK.

Skončím tím, co je nejdůležitější a co také prolíná sdělením prof. Hampla a čím končí jeho příspěvek. Ivan Bičík je především Dobrým Člověkem, kterého máme všichni rádi. To není pouze dojem, ale empiricky podložené tvrzení. Procestovali jsme spolu hlavně při účasti na zahraničních konferencích a exkurzích hodně zemí a kontinentů a musím a chci i já potvrdit, že s Ivanem je vám vždycky dobře. Má mimo jiné silné sociální citění, talent pro hladkou komunikaci, je vždy pozitivní a má velký smysl pro humor. Rád se zasměje i sám sobě, což mnozí neumí. Uvedu jeden příklad – když jsme se onehdy při exkurzi po národních parcích západu USA večer shromáždili ve skupině asi deseti pedagogů a studentů v hotelovém pokoji v městečku Cortez, v Coloradu, u Mesa Verde, abychom probrali zážitky daného dne a naplánovali den další, vidíme náhle Ivana, jak jako lev v kleci obchází a zuřivě mačká ovladač a míří na polici, kde stála neobvykle vypadající televize. Když mu tato činnost trvala již delší dobu a televize se nezapínala, přešel Ivan k televizi a začal ji zkoumat. Po určité době a malém poklepání se najednou otevřela přední stěna (dvířka) a z televize se vyklubala supermoderní mikrovlnná trouba. Komičnost daného okamžiku způsobila výbuch huronského smíchu u všech přítomných, přičemž nejvíce se smál asi Ivan. Na druhé straně, a to bez legrace, dovede být Ivan také velmi náročný a přísný, byť spravedlivý. Myslím, že i z tohoto důvodu byl a je také mezi studenty velmi oblíbený.

A až uvidíte Ivana Bičíka pochodovat na ulici s košíkem, kde má kromě prázdných lahví od piva také dvě plné, tak potom je vše v pořádku a víme, že Ivana máme stále takového, jakého máme rádi... Koho tato informace zaujala, necht si přečte výbornou útlou knížečku oslavence – Úvodníky (ČGS, 2009), kde je celá pointa vysvětlena.

Milý Ivane, za celou geografickou i negeografickou veřejnost přeji zdraví, štěstí, dlouhá léta, radost z vnoučat a stále další nové členy ke všem již existujícím Bičíkovcům (ty „...nalézáme v nejrůznějších prostředích, žijí prakticky všude ...

Vyskytují se jednotlivě nebo v koloniích. Někdy tvoří schránky...“ – viz <https://cs.wikipedia.org/wiki/Bi%C4%8D%C3%ADkovci>).

Dušan Drbohlav

Výběr z publikací Ivana Bičíka z poslední dekády:

- ANDĚL, J., BIČÍK, I., BLÁHA, J. D. (2022): Makroregionální divergenční a konvergenční trendy světové ekonomiky. *Politická ekonomie*, 70, 1, 77–96.
- ANDĚL, J., BIČÍK, I., BLÁHA, J. D. (2018): Macro-regional differentiation of the world: Authors' concept and its application. *Miscellanea Geographica*, 22, 3, 117–122.
- ANDĚL, J., BIČÍK, I., BLÁHA, J. D. (2018): Concepts and delimitation of the world's macro-regions. *Miscellanea Geographica*, 22, 1, 16–21.
- ANDĚL, J., BIČÍK, I., BLÁHA, J. D., JANSKÝ, B. (2019): Makroregiony světa. Nová regionální geografie. Karolinum, Praha.
- ANDĚL, J., BIČÍK, I., ZAVADSKÁ, K. (2017): The World's Major Regions as a Part of Regional Geography Courses. *The World's Major Regions as a Part of Regional Geography Courses*. In: Karvánková, P., Popjaková, D., Vančura, M., Mládek, J.: *Current Topics in Czech and Central European Geography Education*. Springer, Cham.
- BERAN, Z., BIČÍK, I., BURDA, T., CHODĚJOVSKÁ, E., KABRDA, J., KOHOUT, J., KUČA, K., MUSIL, F., PROKOP, J., SEMOTANOVÁ, E., ŠIMŮNEK, R., ŠTYCH, P., TŮMOVÁ, M., WOITSCHOVÁ, K. (2017): Historický atlas měst České republiky, 29, Nový Bydžov. Historický ústav AV ČR, Praha.
- BIČÍK, I., BURDA, T., HELLMICH, M., HLADKÁ, E., KLÁPŠTĚ, J., KRÁLOVÁ, E., KUČERA, Z., KUPKOVÁ, L., KVAPILOVÁ, A., MARADA, M., MYŠIČKA, M., PACINA, J., PAVLÍČEK, T., SEMOTANOVÁ, E., ŠIMŮNEK, R., ŠTÝS, S., TICHÁ, K., VELÍMSKÝ, T., VYSKOČIL, A. (2014): Historický atlas měst České republiky, svazek 26, Most. Historický ústav AV ČR, Praha.
- BIČÍK, I., GABROVEC, M., KUPKOVÁ, L. (2019): Long-term land-use changes: A comparison between Czechia and Slovenia. *Acta Geographica Slovenica*, 59, 2, 91–105.
- BIČÍK, I., HIMIYAMA, Y., FERANEC, J., KUPKOVÁ, L. (2015): Land Use/Cover Changes in Selected Regions in the World. Volume XI. IGU Commission on LUCC Charles University in Prague, Asahikawa, Prague.
- BIČÍK, I., JANOUŠEK, Z., KABRDA, J. (2016): Czechia: Changes in Landscape Use in the Transformation Period. *Romanian Journal of Geography*, 59, 1, 3–17.
- BIČÍK, I., KUPKOVÁ, L., JELEČEK, L., KABRDA, J., ŠTYCH, P., JANOUŠEK, Z., WINKLEROVÁ, J. (2015): Land Use Changes in the Czech Republic 1845–2010: Socio-Economic Driving Forces. Springer, Heidelberg, New York.
- BIČÍK, I., ŠTYCH, P. (2018): Dlouhodobý vývoj využití ploch v povodí. In: Kvítek, T. (ed.): *Retence a jakost vody v povodí vodárenské nádrže Švihov na Želivce. Povodí Vltavy*, s. p., Praha.
- FERANEC, J., SOLIN, L., KOPECKÁ, M., OTAHEL, J., KUPKOVÁ, L., ŠTYCH, P., BIČÍK, I., KOLÁŘ, J., CERBA, O., SOUKUP, T., BRODSKÝ, L. (2014): Analysis and expert assessment of the semantic similarity between land cover classes. *Progress in Physical Geography*, 38, 3, 301–327.
- FERANEC, J., SOUKUP, T., TAFF, G., ŠTYCH, P., BIČÍK, I. (2017): Overview of changes in land use and land cover in Eastern Europe. In: Gutman, G., Radeloff, V. C.: *Land Use and Land Cover Change in Eastern Europe after the Collapse of Socialism*. Springer, 13–34.

- GABROVEC, M., BIČÍK, I., KOMAC, B. (2019): Land registers as a source of studying long-term land-use changes. *Acta Geographica Slovenica*, 59, 2, 83–89.
- GREŠLOVÁ, P., ŠTYCH, P., SALATA, T., HERNIK, J., KNIZKOVA, I., BIČÍK, I., JELEČEK, L., PRUS, B., NOSZCZYK, T. (2019): Agroecosystem energy metabolism in Czechia and Poland in the two decades after the fall of communism: From a centrally planned system to market oriented mode of production. *Land Use Policy*, 82, 807–820.
- CHROMÝ, P., KUPKOVÁ, L., ČÁBELKA, M., POTŮČKOVÁ, M., ŠTEFANOVÁ, E., BRŮHA, L., ČERVENÁ, L., BIČÍK, I., BURDA, T., JANČÁK, V., KUČERA, Z., JELEN, J., ŠIFTA, M., TŮMOVÁ, M., BOUDNÝ, Z., LIPSKÝ, Z., CHUMAN, T., ROMPORTL, D., VOJTA, J., JANÍK, T. (2020): Digitální atlas zaniklých krajín Česka, <http://www.zaniklekrajiny.cz/atlas/>.
- KUPKOVÁ, L., BIČÍK, I., JELEČEK, L. (2021): At the Crossroads of European Landscape Changes: Major Processes of Landscape Change in Czechia since the Middle of the 19th Century and Their Driving Forces. *Land*, 10, 1, 34.
- JANÍK, T., BIČÍK, I., KUPKOVÁ, L. (2022): Transformation of Czech cultural landscapes over the past two centuries: typology based on model areas. *Geografie*, 127, 3, 241–269.
- KUPKOVÁ, L., BIČÍK, I. (2016): Landscape transition after the collapse of communism in Czechia. *Journal of Maps*, 12, 1, 526–531.

RNDr. Hela Škarková oslavila své 75. narozeniny

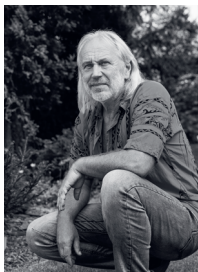
RNDr. Hela Škarková působila v 90. letech a počátkem milénia, na soukromém Gymnáziu J. G. Mendela v Brně. Svou erudicí a přístupem k žákům byla příkladem také pro ostatní kolegy. V hodinách biologie a zeměpisu předávala své znalosti a zkušenosti kdy cizelovala výukové materiály. Žáci její semináře, na které byla pečlivě připravena, hltili plnými doušky a odměnou bylo velmi pozitivní hodnocení. Vždy dbala na kvalitu výuky, její přípravě věnovala plno volného času a neváhala se vzdělávat i v pokročilejším věku. Svými lidskými vlastnostmi a přístupem k žákům se stala vzorem pro nás všechny. Pomáhala tvořit prestiž soukromého gymnázia, které patří k největším ve městě Brně. Na zaslouženém odpočinku se věnuje své rodině, pomáhá s výchovou vnoučat. K jejímu životnímu jubileu přejeme hodně zdraví, pohody a radosti v kruhu rodiny.

Jitka Kelblová, Peter Mackovčín

Vladimír Baar oslavil v květnu 2023 své 70. narozeniny

Zdá se mi to jako včera, když jsem psal medailonek k 60. narozeninám svého dlouholetého spolužáka z univerzity, kolegy ze dvou pracovišť a samozřejmě také přítele profesora Vladimíra Baara. A už je tu doba, kdy je nutno něco napsat

k 70. narozeninám. Nebudu se už vracet a rekapitulovat studentská léta v Bratislavě, ani práci ve Výzkumném ústavu oblastí a měst v Ostravě, a dokonce ani počátky univerzitní kariéry, kterou Vladimír začal už v roce 1984 na tehdejší Pedagogické fakultě v Ostravě a ke které jsem se sám připojil v roce 1991, když se transformovala na univerzitu.

Čeští geografové samozřejmě vědí, že Vladimír Baar se na nové Ostravské univerzitě stal jednou z vůdčích osobností.

Prosadil a po odborné stránce výrazně rozvinul obor politická a kulturní geografie, která na jiných univerzitách má obvykle jen doplňkovou roli. V Ostravě se ale stala jedním ze dvou hlavních profilů sociální – nebo chcete-li – humánní geografie. Kromě toho se Vladimír Baar výrazně zapojil i do práce v univerzitních orgánech nově vzniklé univerzity: v letech 2001–2004 v senátu a v letech 2004–2007 byl v Ostravě dokonce rektorem. Dlouho také vedl katedru sociální geografie a regionálního rozvoje na Přírodovědecké fakultě.

O tom všem jsem psal v Informacích ČGS už před 10 lety. V nynějším medailonku se soustředím na období posledních 10 let jubilantova života. Vstoupil do nich jako profesor geografie na vrcholu své odborné kariéry, který má exekutivní zkušenost na nejvyšší úrovni již za sebou a může nabídnout své znalosti a zkušenosti mladším kolegům, studentům a široké veřejnosti. A to všechno Vladimír Baar bohatě naplňuje.

V roce 2019 se vzdal své poslední výkonné funkce, funkce vedoucího katedry, a přenechal svým nástupcům i role garantů studijního programu „své“ politické a kulturní geografie. Ale aby na Ostravské univerzitě zachránil obor učitelství geografie, neváhal za něj převzít garanci a podpořit ho svými tituly a publikačními výsledky. Proto je na univerzitě stále zaměstnán na plný úvazek. Je také stále členem několika vědeckých a oborových rad na několika univerzitách (Ostrava, Praha, Brno, Olomouc, Opava, Banská Bystrica). Neúnavně se dál věnuje svým doktorandům. Těch, kteří u něj úspěšně završili doktorské studium, je celkově už 14, a někteří z nich jsou dnes už docenty (doc. Vincenc Kopeček, doc. Tomáš Hoch). To je možno označit svým způsobem už za Baarovu školu.

Jeho publikace jsou už dnes častěji než dřív kolektivními díly – obvykle se svými bývalými nebo současnými doktorandy – jak to ostatně vyžaduje soudobá publikační strategie. O to víc se zaměřuje na popularizátorská vystoupení pro veřejnost v rámci Univerzity 3. věku apod. Vzhledem k tomu, že oblast, na kterou je u nás skutečně na slovo vzatým odborníkem, tj. postsovětský prostor, je v současné době v centru pozornosti, můžeme Vladimíra Baara poměrně často vidět v televizi na ČT24, Prima CNN News nebo slyšet v Českém rozhlasu. V poslední dekádě počet těchto komentářů a politicko-geografických analýz překročil zcela jistě stovku.

Na začátku této dekády nastaly změny i v jeho osobním životě. Vladimír Baar v prosinci 2013 podruhé oženil s matkou svého třetího syna Damiana. Pozoruhodné

na tom je, že ve stejném roce se ženili také oba jeho starší synové z prvního manželství Richard a Roman. Jeho manželka Barbara se stala vítanou posilou katedry sociální geografie a je také v posledních 10 letech častou spoluautorkou publikací svého manžela.

Svou geografickou zvědavost Vladimír Baar dál naplňuje cestováním. V letech 2013–2023 navštívil mj. jako předsvatební cestu v létě 2013 Novou Kaledonii, Wallis a Futunu a několik ostrovů Francouzské Polynésie, což byla fakticky cesta kolem světa, protože na ni vyrazil na východ přes Japonsko a vrátil se ze západu přes USA. V dalším roce to bylo Thajsko, Malajsie a Singapur, další rok Šrí Lanka a Maledivy, potom Izrael, ruská Tuva, Gruzie, Malta, a nakonec podnikl 4. velkou cestu do své oblíbené Oceánie, která vedla přes Tchajwan na Guam, a pak na mikronéská souostroví Yap a Palau. V roce 2018 však přišly zdravotní problémy (mozková mrtvice), které sice zdárně překonal, ale vzápětí další cestování omezila pandemie koronaviru. Již připravená cesta do všech pěti středoasijských bývalých sovětských republik se kvůli tomu neuskutečnila. Přesto Vladimír Baar stihl navštívit ještě Island a Grónsko. V posledních letech cestuje spíše jen po Česku a po Evropě.

A věnuje se svému druhému největšímu zájmu po geografii – dendrologii. Ve svém domě v Tiché u Frenštátu pod Radhoštěm a poblíž jeho rodiště ve Štramberku kultivuje už několik desetiletí skutečné arboretum, ve kterém má přes 2 tisíce stromů a keřů, především jehličnanů (těch je přes 1 200), rododendronů (přes 400) a dalších vřesovištních keřů. O tomto BA-ARboretu natočila ČT v roce 2022 film (Tichá a magická), který je přístupný na internetu na Google.

Takže na závěr: Vladimír Baar rozhodně nemíří zatím do důchodu, i když řadu svých aktivit v posledních letech trochu omezil. A má z toho prospěch jeho rodina, katedra, univerzita, česká geografie, a nakonec i veřejnost, která se zajímá o svět stejně jako on. Ať to tak vydrží co nejdéle.

Tadeusz Siwek

Zdeněk Lipský sedmdesátníkem

V medailonku k šedesátinám Zdeňka před deseti lety jsem popsal důležité momenty jeho života i moje vzpomínky na pedologické začátky nás obou hned po studiu. Soustředím se na uplynulých deset let, kdy postupně tlumil svoji aktivitu na fakultě a od letošního roku je v plném důchodu. Není se čemu divit, nerad dojížděl, a naopak rád tráví čas ve své oblíbené krajině Kutnohorska. Silným momentem je jistě pocit dobře vykonané práce, protože mezi mnoha jeho žáky se našli vhodní pokračovatelé přednášky krajinné ekologie na katedře fyzické geografie a geoekologie, Václav Trembl a Dušan Romportl. Naštěstí jeho odchod nenese stopy hořkosti a rád se zúčastní seminářů anebo debat se studenty o tématech jejich prací.

Abych však nepoužíval fráze, které by při této příležitosti mohla napsat i umělá inteligence, tak jsem Zdeňkovi zavolal a zeptal se ho na věci, které o něm nikde nenajdete. Volně přepisuji.

Zdeňku, chtěl jsi být od mala tím čím jsi se stal a kdo tvoji dráhu nejvíc ovlivnil? Nejvíc mě ovlivnila četba cestopisů a nejvíc jsem chtěl být polárním dobovatelem jako byli Amundsen, nešťastný Scott, Shackleton či Byrd. To mi zůstalo dlouho, miloval jsem ledovce. Ale ty by se však v socialistickém Československu

v 70. letech moc studovat nedaly. Neuniklo mi také žádné číslo Lidé a Země, které mi přenechával strýček, a ještě dodnes mám sbírku různých map, vystříhovaných z časopisů. Logicky jsem šel studovat geografii, kde jsem zažil ještě profesora Kuchaře, velkou kartografickou osobnost. Ale nejvíce mi dal doc. Votýpka, propadl jsem geomorfologii.

Ano, ale ty jsi se potom celou svou vahou vrhl na krajinnou ekologii. Jak si se k ní dostal? Po studii jsem deset let trochu tápal a našel jsem se až koncem 80. let v Ústavu aplikované ekologie Vysoké školy zemědělské (dnešní ČZU) v Kostelci nad Černými lesy, který se tehdy v souladu s obecným trendem začal zaměřovat na studium krajiny. Ta byla mimochodem v 80. letech v hrozném stavu, takže to bylo nezbytné. Tady se mou školitelkou stala nezapomenutelná doktorka Eliška Nováková. V krajinné ekologii, s níž tehdy u nás nebyly zkušenosti, jsem se ovšem musel začít orientovat úplně sám. Spolupracoval jsem vesměs s negeografy, protože v geografii byl výzkum krajiny stále v plenkách. A tady vstupuje na scénu opět doc. Votýpka, v té době vedoucí katedry fyzické geografie, který jako správný manažer sledoval osudy svých diplomantů a v roce 1995 si mě vytáhl na katedru, abych se věnoval právě rozvoji oboru krajinná ekologie.

Máme podobný osud, mě si doc. Votýpka vytáhl na pedologii. Máš takové příjmení, zapadající do přírodovědného oboru. Jak si jej etymologicky vysvětluješ? Nepochybně souvisí se slovanským národním stromem lípou. Snad nějaký můj předek měl u svého domu, usedlosti, pěknou velkou lípu. S úsměvem bych snad mohl odvozovat původ svého příjmení od významného šlechtického rodu pánů z Lípy (z Lipé), kteří si opravdu říkali Lipští, ale to jen hypoteticky. Kupodivu mé příjmení je v Česku poměrně vzácné, mnohem častější je v Polsku. Ewa Lipska je nejvýznamnější současná polská básnířka. A moji předkové z otcovy strany žili v severovýchodních Čechách blízko polských hranic.

Stále platí, že jsi lokální patriot Kutnohorska anebo se někam posouváš? No to Kutnohorsko nutno brát s rezervou. Dlouho jsem preferoval, i vlivem svých pravidelných prázdninových a víkendových pobytů krajinu na Vysočině, na moravském Horácku, a hlavně v okolí Víru na řece Svatce. Tam je krajina vlivem údolí řeky Svatky patřičně dramatická, přitahující malíře – krajináře. Na tamní nejhlubší údolní zářez na Českomoravské vrchovině, jsem byl patřičně hrdý. Ono se to asi

mění s věkem, a je to logické. V mládí obdivujeme krajiny dramatické, hory čím vyšší, tím lepší. Hory miluji jako mnoho jiných lidí, to není nic zvláštního. Ale vždycky jsem říkal, že pořádné hory pro mě začínají nad hranicí lesa. Krajinou mých snů byl Himálaj a Nový Zéland.

Když tě hypoteticky jmenovali ministrem životního prostředí, co bys udělal? Nikdy jsem neměl podobné ambice, i když v 90. letech se mi zdálo, že stát se ministrem může být docela snadné. Poznal jsem však na pracovišti v Kostelci nad Černými lesy jako blízkého spolupracovníka Josefa Vavrouška, prvního ministra životního prostředí ještě federální Československé republiky. A to byl vzácný člověk, kterého jsem uznával.

Když se ohlédneš, změnil se ti pohled na ty všechny turbulence, degradace, sukcese, kataklyzmata, synergie atd. v naší přírodě? S postupujícím věkem nacházím stále větší půvab v té obyčejné krajině za humny, kterou znám jako své boty, a přesto lze pořád v ní objevovat nové věci a pěkná místa. Krajina se stále mění, ať už vlivem člověka nebo vlivem přírodních procesů. Mohu z vlastní zkušenosti potvrdit, jak se změnil vzhled a složení lesů. Jasně se tady projevuje vliv globálního oteplení, které trvá už desítky let a nabírá na síle. Stále víc obdivuji všemocnou sílu živé přírody, teď už vybaven i patřičnými ekologickými znalostmi o biotické sukcesi. Bohužel také sleduji, kolik půdy nám ubylo, kolik se jí zastavělo tam, kde jsme jako kluci řádili ve volné přírodě. Profesně mě baví sledovat změny v krajině, kde se stále něco děje. Je to vděčné téma a stále je co zkoumat.

Za deset let se tě zeptám, opět u příležitosti jubilea, jakou máš náplň života v důchodu a jak tě uspokojuje. Pokud vím, tak jsi se v novém režimu zabydlel a nacházíš v něm smysl. Nemýlím se? Jako vedoucí kutnohorského spolku Zeměpisného a vlastivědného sdružení jsem vedl od roku 2011 úctyhodný počet dosud bezmála 250 vlastivědných vycházek s komentářem, na kterých nacházím vděčné posluchače naladěné na podobnou notu. A pokud zdraví dovolí, rád bych i nadále pokračoval.

Tak hodně zdraví i vděčných posluchačů.

Luděk Šefrna

Životní jubileum Jiřího Tomeše

Čas opravdu letí... Před nedávnem – tedy před deseti lety – jsem zde napsal medailonek k tehdejším šedesátinám Jirky Tomeše a dnes před námi stojí Jiří slavící těžko uvěřitelné sedmdesátiny. Co se za těch deset let v jeho životě odehrálo? I přes narůstající věk a některá zdravotní omezení si uchoval většinu svých předchozích aktivit. Stále pokračuje v pedagogické práci na své Alma Mater na Albertově při výuce regionální a politické geografie, i když dnes již v menší intenzitě jako externí přednášející. Jiří je také milovníkem hor a cestování do „exotických“ krajin.

Každoročně vyráží do Alp, kde místními ferratami již protáhl řadu kolegů z katedry. Jeho výjezdy do Asie, především do horských oblastí, jsou pověstné. V roce svých sedmdesátin se se skupinou podobných nadšenců vydal do Pákistánu do oblasti hory K2 – klobouk dolů. Na tyto aktivity úzce navazuje pořádáním cestovatelských čtvrtků, kde se při promítání obrázků z cest neformálně setkávají lidé různých generací a profesí.

S Jiřím je také neodmyslitelně spojena tvorba atlasů, v posledních letech především se sportovní tematikou. V loňském roce vydal Fotbalový atlas Evropy, úctyhodné dílo, jehož anabáze se sestavením a vydáním byla častým tématem společných rozhovorů.

Na závěr nezbývá nic jiného než zopakovat přání z předešlého medailonku. Přejeme Jiřímu k jeho životnímu jubileu, aby si uchoval svoji čínorodost, a i když se mu jeho životní touha objevit sněžného muže již asi nenaplní, aby se svých snů a ideálů nevzdával.

Zdeněk Čermák

Více o RNDr. Jiřím Tomešovi, PhD. bylo otištěno ve starším čísle Informací ČGS (32, 2, 91–92).

Jubilant prof. RNDr. Petr Kubíček, CSc.

Nejenom na dětech, ale i na svých kamarádech a spolupracovnících člověk vidí, jak čas utíká a roky přibývají. Petr Kubíček, výrazná osobnost brněnské geografie a geoinformatiky, oslavil 9. října 10 let po svých abrahámovinách. A to ve vysokém pracovním výkonu a v plné vitalitě.

Během pětiletého odborného studia geografie na brněnské univerzitě (tehdy UJEP) Petr Kubíček podlehl díky přednáškám docenta Demka svodům fyzické geografie obecně a geomorfologie obzvláště. Svoji studentkou odbornou činností na téma mapování strží v okolí řeky Bobravy se nasměřoval na pozdější diplomovou práci zabývající se abrazy na Brněnské přehradě. Po ukončení vysokoškolského studia v roce 1987 absolvoval roční vojenskou službu na pozici dozorcího synoptika nejprve v Košicích a následně v Přerově na letišti v Bochoři.

V roce 1988 zahájil svoji akademickou kariéru jako odborný asistent na katedře geografie. Přednášel geomorfologii, pedogeografii, vývoj krajiny v holocénu a mapování v geomorfologii. Pod vzdáleným vedením profesora Demka obhájil v roce 1992 kandidátskou dizertační práci zabývající se geomorfologickým mapováním a vývojem georeliéfu středního toku Rokytné.

Již na počátku 90. let postupně inklinoval k moderním mapovacím metodám a využití geografických informačních systémů díky spolupráci s docentem Konečným na mezinárodních projektech. Geografii však zůstal věrný, přičemž expedice „Živá Afrika“ v roce 1994 ovlivnila do budoucna mimo jiné i žebříček jeho životních hodnot. Přesto se z akademické pozice přesunul do projektového řízení národních, přeshraničních i komerčních projektů zaměřených na digitalizaci územních plánů, pozemkových úprav. Podílel se také na představných rozhovorech Česka do EU, a to ve spolupráci s Úřadem pro veřejné informační systémy, předchůdcem Ministerstva informatiky. Nakonec v roce 2000 odešel do komerční sféry, kde ve společnosti Star21 Networks plánoval tzv. poslední míli pro poskytovatele internetového připojení. Po dvou letech přijímá nabídku od firmy Intergraph, odchází do Prahy a dva roky působí jako produktový manažer pro veřejnou správu a infrastrukturní zákazníky.

V roce 2005 ho geografie přivedla zpět na akademickou půdu své alma mater na pozici manažera výzkumného záměru „Dynamická geovizualizace v krizovém managementu“ (do 2011). Postupně obnovoval své akademické kontakty a zahájil druhou etapu své publikační činnosti. Začal se zabývat problematikou kvality dat a vizualizací nejistoty a souběžně interdisciplinárním výzkumem vlivu vybraných kartografických aspektů na koncové uživatele.

Habilitoval se v roce 2012 na Univerzitě obrany s prací Vybrané aspekty vizualizace nejistoty geografických dat a jako docent přednášel geoinformatické a kartografické předměty. V červenci 2018 se stal ředitelem Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity. Profesorem pro obor kartografie a geoinformatika byl jmenován v roce 2021 na návrh Masarykovy univerzity.

Profesor Petr Kubíček je aktivní v řadě profesních organizacích. Je dlouhodobým členem a místopředsedou České asociace pro geoinformace, členem Hlavního výboru ČGS, předsedou profesní platformy NEMOFORUM. V Mezinárodní kartografické asociaci je spolupředsedou *Commission on Cognitive Issues in Geographic Information Visualization*.

Není pochyb, že Petr Kubíček bude ještě mnoho let tahounem brněnské geografie, kartografie i geoinformatiky. Ať mu k tomu nadále slouží pevné zdraví, pozitivní myšlení a spolehliví spolupracovníci.

Vít Voženílek

Jan Vozáb šedesátníkem

Připomenutí kulatin mého kamaráda a kolegy Jana Vozába se mi nepíše lehkou. Vždyť to bylo prakticky předloni, když jsme se společně učili na zkoušky na geografii a pokoušeli se pochopit myšlenky prof. Hampla nebo hledali na mapách

a v atlasech všechny říčky a vrchy, které po nás chtěl prof. Král. Společně jsme studovali, společně jsme válčili (povinná vojenská služba) v Karlových Varech a stále se pracovně ale i jako kamarádi setkáváme. Nechce se mi proto věřit, že Honza Vozáb již dosáhl i tuhle metu.

RNDr. Jan Vozáb, Ph.D. nastoupil po skončení studia jako vědecký pracovník do jednoho z environmentálních vědeckých ústavů, které tehdy vznikaly a zanikaly v Mostě, v jeho bydlišti. Po roce 1989 se již ale plně ponořil do aktivit, které v té či oné podobě dělá dodnes. Nejprve pracoval v poradenské kanceláři a organizoval školení a semináře pro nově ustanovené lokální představitele veřejné správy a po setkání s prof. Bermanem spolu s dalšími kolegy zakládá a je dosud jednatelem společnosti Berman group, která se specializuje na řešení rozvojových problémů a zpracovávání koncepčních a strategických dokumentů a iniciaci lokálního rozvoje v obcích a městech nejen v Česku, ale i v celé střední a východní Evropě.

Jan Vozáb byl jeden z prvních, který seznamoval českou odbornou veřejnost s možnostmi a limity uplatnění strategických dokumentů a zpracování strategických plánů na základě diskuze s lokálními aktéry a lídry. Metodika zpracování strategických plánů komunitní metodou podle Berman group se stala jedním z hlavních nástrojů, ke kterému se další autoři buď vztahovali nebo s ním polemizovali, ale asi nikoho nenechala chladnou. Jan Vozáb je vždy ve své práci extrémně přesný, extrémně precizní a vyžaduje takové přístupy od všech svých kolegů, se kterými se setkává. Jeho znalost každého detailu sledovaného města nebo regionu, obrovské množství času, které věnuje přesnému vystižení každého bodu a odmítání povrchních stokrát opakovaných tezí nebo obecných tvrzení při tvorbě strategie nebo jakéhokoliv dokumentu, je obdivuhodné. Každý, kdo využívá dokumenty zpracované Berman group a Janem Vozábem, si může být zcela jistý, že každé slovo v textu, každý závěr je velmi podrobně promyšlen a velmi jasně vyargumentován.

Velmi rádi při společném setkávání spolu diskutujeme, vedeme polemiky na obecná nebo odborná témata. Při jakékoliv diskusi je Jan Vozáb vždy otevřený dalším argumentům, umí najít podstatné závěry a odfiltrvat balast ve sdělení a současně je schopen nedemagogicky argumentovat a vysvětlovat svoje pozice, svoje názory. S Honzou se krásně diskutuje, protože s ním nemusíte souhlasit, ale můžete uznat, že i na jeho postoji, názoru nebo argumentech asi něco bude. A to každému otevírá oči.

Přeji mému kamarádovi Honzovi Vozábovi mnoho inspirativních diskuzí, mnoho spokojených zákazníků, kteří poptávají služby Berman group a hodně trpělivosti s těmi, kteří chtějí výsledek ihned bez ohledu na jeho kvalitu nebo povrchnost.

Radim Perlín

Dobrá víla Alenka Chvátalová jubilující

V současném uspěchaném světě, plném dynamických změn, jen s obtížemi hledáme pevné body, které by představovaly „ostrovky či majáky v rozbouřeném moři“. Podobně je to u nás, u lidí – vážíme si takových osobností, které dokáží atmosféru stability a důvěry navodit. Osobnosti, které přinášejí pro své okolí klid, pohodu a porozumění. Takovou osobností je jubilantka, kterou nikdo neosloví jinak než Alenka.

Rodačka z Ústí nad Labem svá vysokoškolská studia realizovala v letech 1981–1986 na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze v programu učitelství zeměpisu a matematiky, kde získala titul RNDr. Na stejné alma mater, na katedře fyzické geografie a geoekologie, obhájila v roce 1999 pod vedením doc. Václava Příbyla dizertační práci věnovanou geomorfologické, především morfostrukturní charakteristice Lužických hor, a získala titul Ph.D.

Od roku 1986 působí na katedře geografie, nejprve na Pedagogické fakultě, z níž se pozdější transformací vyčlenila také Přírodovědecká fakulta v rámci Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. V rámci pedagogických aktivit se zabývala výukou zejména regionálních témat fyzické geografie. Odborné studie byly zaměřeny např. na fyzickogeografické přístupy ke studiu vybraných aspektů kulturní krajiny, hodnocení přírodních rizik či na regionální specifika revitalizace těžebních krajín. Stěžejním odborným zájmem jubilantky je geomorfologie, zvláště geomorfologie strukturní. Její přednášky z geologie, planetární geografie či fyzické geografie Česka patřily vždy mezi nejzajímavější, ale také nejnáročnější. Díky perfektní přípravě a projevu přednášející měly velký ohlas u studentské obce. Podobně jako geologické a fyzickogeografické exkurze do Krušnohoří či Českého středohoří, na které rádi vzpomínají nejen studenti a studentky, ale i autor příspěvku, který se některých zúčastnil. Druhou větví aktivit bylo zaměření na didaktiku geografie, která se stala jednou z jejích aplikačních domén a základem pro další a mnohem širší záběr.

Od roku 2001 působí Alenka v akademické obci v řadě funkcí – nejprve jako proděkanka pro studium Pedagogické a později Přírodovědecké fakulty, od roku 2007 dosud jako prorektorka pro studium a je i statutárním zástupcem rektora Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (UJEP). Patří tak mezi skupinu geografů, kteří se profilovali ve vedení vysokých škol na pozici rektor či prorektor v rámci celého Česku (viz literatura). Jako ve všech oborech její činnosti, i zde dosahuje skvělých výsledků. V roce 2009 například iniciovala vznik dětské univerzity při UJEP (*Teen Age University*), která již „vychovala“ stovky nadaných dětských absolventů a absolventek. V téměř roce bylo dosaženo velkého úspěchu, kdy Akreditační komise Vlády ČR schválila všechny studijní programy a obory na dobu šesti let. To se UJEP podařilo jako první vysoké škole v Česku. Podobně úspěšně se rozvíjí pod

křídly jubilantky zájem o univerzitu třetího věku (U3V), jejíž pobočky nyní fungují v Kadani, Žatci a Roudnici nad Labem. O těchto akcích jsou průběžně informováni obyvatelé Ústeckého kraje prostřednictvím zpráv a článků v denním disku, které Alenka pomáhá připravit. Je to i jeden z trvalých vkladů právě do regionu, který se vyznačuje méně příznivou vzdělanostní strukturou.

Na tuto dobrou vílu s pozitivní auroou se obracejí o rady nejen pedagogové, ale i široká obec studentská. Ať už se to týká o rady spojené se studiem, ale zejména s legislativní podklady, které opouštějí brány univerzity. Její finální kontrola jim dává punc kvality.

Co nám na Alenku prozrazuje umělá inteligence (AI): „Alena Chvátalová je prorektorkou na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP). Jsem si jist, že má bohaté vzdělání a odbornou kvalifikaci, která jí umožňuje působit na univerzitě ve výukové nebo výzkumné pozici. Prorektorka je zpravidla členem vedení univerzity, které se podílí na rozhodování o strategických záležitostech, rozvoji, akreditaci studijních programů a jiných významných agendách univerzity.“

Spolu s umělou inteligencí přejí kamarádi a studenti vše nejlepší do dalších let tvořivé práce a kontinuální neslábnoucí vyzařování její pozitivní aury.

Jiří Anděl

Literatura

SIWEK, T., JANČÁK, V., ed. (2014): 120 let České geografické společnosti. ČGS, Praha.

Ke kulatým narozeninám Zdeňka Reitspiese

V září 2023 oslavil šedesátiny Mgr. Zdeněk Reitspies. Svůj život prožívá na Plzeňsku. Vystudoval gymnázium v Blovicích a Pedagogickou fakultu v Plzni, aprobaci ruský jazyk – zeměpis. Na svojí alma mater se na čas vrátil i jako pedagog. V letech 1992 až 2007 působil na katedře geografie plzeňské pedagogické fakulty. Věnoval se zejména regionální geografii světa, politické a historické geografii. V těchto oborech také publikoval. Podílel se i na různých geografických učebnicích a skriptech. Další jeho profesní dráha vedla do regionálního školství, kde aktuálně pracuje na základní škole ve Stodu.

Na fakultě jsme si ho vážili pro jeho nekonfliktní povahu, klid, obětavost, spolehlivost, starostlivost a kladný vztah ke studentům. Jeho dobré vlastnosti se pozitivně projevovaly jak v pracovním, tak v osobním životě.

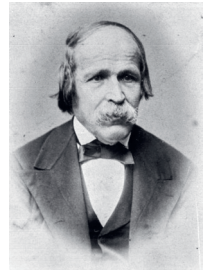
Připojujeme se tedy z katedry k jistě dlouhé řadě gratulantů. Přejeme do dalších roků hlavně hodně zdraví, štěstí, energie a spokojenosti.

Alena Matušková

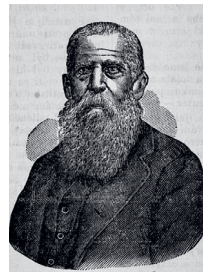
Geografická výročí 2023

Některé věci se nemění. Takže i letos, jako každý rok, nechybí v Informacích ČGS rubrika, která se věnuje výročím osobnostem z geografie a oborů příbuzných. Ani letošní rok není výjimkou: z logiky věci vyplývá, že tentokrát půjde o slavné, narozené nebo zemřelé v rocích, končících trojkou.

Prvním z nich je první profesor geografie na vídeňské univerzitě. **Friedrich Simony** (1813–1896), zakladatel tamní katedry, se možná překvapivě narodil na našem území. Přišel na svět 30. listopadu 1813 jako syn vojenského lékaře uherského původu ve východočeském městečku Hrochův Týnec, kde to připomíná i pamětní deska. Prošel řadou škol včetně mikulovského gymnázia, ve Znojmě se učil lékárníkem, aby nakonec vystudoval přírodní vědy na univerzitě ve Vídni. Tam se nakonec oklikou přes Říšský geologický ústav vrátil a roku 1851 byl jmenován jejím prvním profesorem geografie; přednášel až do odchodu na odpočinek (s titulem dvorního rady) v roce 1885. Odborně se věnoval zejména geomorfologii, jeho zamilovanou lokalitou byl masiv Dachsteinu, na který nesčetněkrát vystoupal: prvně v roce 1842, naposledy roku 1890. Ostatně jeho nejvýznamnější dílo nese jméno *Das Dachsteingebiet, ein geographisches Charakterbild aus den österreichischen Nordalpen* (Vídeň/Olomouc 1889–95), k němuž patří i rozsáhlý atlas o 132 listech. Zasáhl ovšem také do dalších oborů včetně matematické geografie, klimatologie, ale i statistiky a archeologie. Zemřel roku 1896 v (rakouském) St. Gallen na úpatí Alp. Kde jinde.

Zatímco Simony byl akademik, další připomínaný byl z úplně jiného těsta: pro **Eduarda Preisse** (1823–1883) je asi nejlepším označením „dobrodruh“. Syn vojáka z pražské posádky – narodil se na Malé Straně 5. března 1823 – nedokončil gymnázium, krátce působil v armádě, pomáhal v polském povstání 1846 i uherském 1848–1849... Jako odsouzenec k smrti tehdy musel opustit Rakousku a potuloval se doslova celým světem. Působil v turecké armádě, dobýval zlato v Kalifornii, přes Thajsko a Singapur se pak dostal do Austrálie. Tady žil mezi chovateli dobytka i zlatokopy a poznal život domorodců. Roku 1862 se vrátil přes Indii a Kapsko do Londýna, čímž dokončil jako jeden z prvních Čechů cestu kolem světa. Nezastavil se ale ani dále – Mexiko, Jižní Amerika, dlouho pobýval v USA a psal články o svých cestách pro krajanské listy. Zemřel tragicky: v únoru 1883 ho v Mexiku zřejmě zabili bandité.

Prakticky zapomenutým cestovatelem je etnograf **Hans Leder** (1843–1921). Narodil se 4. února 1843 v Javorníku ve Slezsku jako syn kožešníka. Vystudoval reálku v Opavě, ale záhy začal cestovat: už roku 1867 putoval po Africe, později

na Kavkaze, nejvíce pak ale po centrální Asii. Roku 1891 odcestoval do Irkutsku, aby se věnoval výzkumu národopisu Mongolů a jim příbuzných etnik; odtud podnikl celou řadu výprav, mj. k ruinám Charachorinu (spolu s velkoknížetem Nikolajem Michajlovičem, 1892), do Altaje (1901), setkal se dokonce s tibetským dalajlámou (27. 11. 1904 v Urze, nynějším Ulanbátaru, kam dalajláma uprchl před britskou expanzí). Z cest přivezl bohaté etnografické i přírodopisné sbírky, jejichž největší část je ve vídeňském Museu für Völkerkunde (více než 20 000 objektů). Nakonec se ale vrátil do Slezska, kde také (v Kateřinkách u Opavy) roku 1921 zemřel. Ostatky byly z Kateřinek posléze přeneseny na opavský Městský hřbitov.

Na konci 19. století u nás žil jeden z největších světových znalců Filipín – i když tam nikdy nebyl... **Ferdinand Blumentritt** (1853–1913) se narodil 10. září 1853 v Praze, kde na univerzitě vystudoval dějepis a zeměpis (doktorát ale nezískal), jeho život je ale spjat s Litoměřicemi. Nastoupil tam jako suplent na gymnázium v roce 1876, o rok později se stal profesorem na litoměřické reálce, od 1900 až do odchodu do penze (1911) pak byl jejím ředitelem s titulem c. k. vládního rady. Ve své odborné práci se zcela zaměřil na výzkum Filipín: zabýval se jejich historií, geografii, lingvistikou (hlavně jazykem tagalog) i etnografií, podporoval národně-osvobozené hnutí Filipínců včetně jeho jednotlivých představitelů: v květnu 1887 jej navštívil v Litoměřicích i hrdina tamního osvobozenéckého boje, dr. José Rizal. Blumentritt zemřel v Litoměřicích 20. září 1913, je tam i pohřben, v centru

města má i bustu; ještě více je ale oceňován na Filipínách, např. v Manile je jeho jménem pojmenována nejen ulice, ale i dokonce i stanice metra. Komu z našich rodáků se to poštěstí.

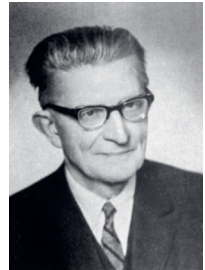
Jedním ze zakladatelů české geomorfologie nebyl geograf, ale geolog, rodák ze Sadské u Nymburka **Rudolf Sokol** (1873–1927). Narodil se 26. července 1873 jako syn měšťana, jak má uvedeno v univerzitních dokladech: vystudoval gymnázium v Praze a tamtéž i přírodní vědy, jen dizertaci *Český pruh křemenný od Brodu na Lesy po Rožmberk* obhájil teprve roku 1915.

Učil na středních školách v Plzni a Praze, zabýval se především geomorfologií Šumavy a Českého Lesa, ale i kvartérními usazeninami v Polabí a ve svých výzkumech často nadhodil témata, které později zpracovali jeho nástupci. Roku 1917 se habilitoval a o sedm let později se ucházel i o místo profesora geologii na své alma mater, ale přednost byla dána mladšímu a jistě odbornějšímu kandidátovi, jímž byl jeden z našich nejvýznamnějších geologů Radim Kettner. Nedlouho poté, 3. února 1927, Rudolf Sokol v Praze zemřel; pohřben je ale v rodné Sadské.

František Štůla (1883–1943) pocházel ze středočeského Neveklova, kde se narodil 1. října 1883. Vystudoval Česko-slovanskou obchodní akademii v Praze a geografii na české univerzitě, kde roku 1914 získal na základě práce *Dráhy poloostrova Balkánského*) i doktorát. Pak učil na obchodní akademii v Praze, což ho přivedlo k ekonomické geografii, které se hlouběji věnoval (*Hospodářský zeměpis*, 1922) a z níž se také v červnu 1925 habilitoval. Téhož roku byl na popud svého přítele J. V. Daneše povolán na univerzitu v Bratislavě, od roku 1929 jako řádný profesor. Ještě téhož roku ale převzal uvolněné místo po Viktoru Dvorském na Vysoké škole obchodní v Praze. Zde učil až do uzavření vysokých škol nacisty. Léta též působil jako pokladník Čs. společnosti zeměpisné, byl členem Orientálního ústavu a Slovanského ústavu. Odborně byl ale dost závislý především na německých textech – když v roce 1932 publikoval vylepšenou učebnici *Hospodářský zeměpis I.* (1932), byly v recenzích označena (a doložena) jako kompilace, složená z dlouhých doslovných citátů... Nicméně svou roli učebního textu v českém jazyce splnila. Štůla ale zasáhl i do dalších oborů, jako jeden z prvních u nás se věnoval oceánografii, publikoval popularizační příručky a také byl znám jako autor map, především jejich obsahové stránky. Zemřel 29. listopadu 1943 v Praze.

V poslední době jsem se víc zabýval osobností člověka, kterého je možno nazvat „enfant terrible české geografie“: byl jím **Jiří Král** (1893–1975). Syn univerzitního profesora klasických jazyků, Josefa Krále, se narodil 31. října 1893 v Praze, kde také vystudoval gymnázium a filozofickou fakultu. Jeho dizertace byla mimochodem ještě z češtiny, ale záhy začal učit dějepis a zeměpis na středních školách. Od roku 1920 byl asistentem v Geografickém ústavu Přírodovědecké fakulty UK, vzhledem k odbornému zaměření – na slovanské země, u nás hlavně na Slovensko a Podkarpatskou Rus – pak byl v roce 1929

doporučen na uvolněné místo po Františku Štůlovi v Bratislavě. Tam přednášel skoro deset let a stal se i řádným profesorem, než byl po nástupu Luďáků poslán zpět do Prahy. Po nuceném válečném penzionování se na pražskou fakultu vrátil (vlastně již 5. 5. 1945, když v jednotkách Revolučních gard budovu fakulty zabral v rámci pražského povstání), ale z řady důvodů, včetně značné konfliktnosti, byl v únoru 1948 jako „reakční“ poslán do důchodu podruhé, tentokrát již definitivně. S malou penzí se pak živil mj. jako průvodce zájezdů a sepisoval rozsáhlá díla mj. o letecké a lékařské geografii, která ale s přibývajícím věkem nabývala, řekněme, na excentričnosti. Kolem roku 1968 se ještě jednalo i o jeho návratu na fakultu, ale už bylo pozdě: navíc co s pedagogem, který opakovaně žádá o všemožné pocty a nakonec i o to, aby jej univerzita navrhla na Nobelovu cenu, která se v geografii ani neuděluje...

Jedním z nejvýznamnějších českých geografů 20. století byl také **Josef Kunský** (1903–1977). Pocházel z pošumavské Sušice, kde se narodil 6. října 1903. Po realce nastoupil na přírodovědeckou fakultu, kterou v roce 1928 zakončil dizertací *Studie o třetihorních štěrcích ve středních Čechách*. Práci o údolí řeky Otavy se roku 1934 habilitoval, nadále ale učil na středních školách (měl aprobaci hned pro čtyři předměty – zeměpis, biologii, matematiku a fyziku). Roku 1936 pak spolu s kolegy, mj. geologem Zdeňkem Rothem a botanikem Emilem Hadačem, podnikl výzkumnou expedici na Island a Faerské ostrovy. Po druhé světové válce se Kunský stal 1946 mimořádným a 1949 řádným profesorem fyzické geografie na UK. Podílel se ale také na prověrkách pedagogů i studentů, za což byl „odměněn“ funkcí proděkana PŘF UK (1950–52) a titulem člena-korespondenta ČSAV (1953). Hlavním oborem jeho vědecké práce byla geomorfologie. Zabýval se hlavně studiem ledovcových tvarů reliéfu a problematikou krasu (*Kras a jeskyně*, 1950; *Macocha a Moravský kras*, spoluautor, 1953, 1961). Podílel se také na zpracování četných učebnic, zejména *Československo fyzicky zeměpisně* (1974). Řadu let, již před válkou, byl redaktorem *Sborníku ČSZ* a všestranně podporoval popularizaci oboru, napsal i inspirující knihu *Čeští cestovatelé I-II* (1959, 1961). Na závěr života se vrátil do rodiště, kde roku 1977 také zemřel a je pohřben.

Kunského vrstevníkem, ale na fakultě univerzity německé, byl **Karl Adalbert Sedlmeyer** (1903–1988). Narodil se 1. dubna 1903 v Českých Budějovicích jako syn železničního úředníka, později inspektora, a matky českého původu. Absolvoval gymnázium v rodném městě, studoval na Německé univerzitě v Praze, ve Vídni, Vratislavi a Mnichově, dizertaci obhájil u Rudolfa Spitalera na pražské německé univerzitě roku 1926 na téma z fyzické geografie Krušných hor a podkrušnohorských pánví. Již příštího roku se stal na fakultě asistentem a prací ze sociální geografie (o cukrové řepě) se roku 1930 habilitoval. Vedle jediného profesora, B. Brandta, na fakultě přednášel široký rozsah oborů a po smrti svého nadřízeného v roce 1938 se stal profesorem. Oproti řadě dalších vyučujících německých škol Sedlmeyer vycházel dobře i s českými kolegy; i to asi byl důvod, proč byl nacisty v roce 1942 napřed jmenován profesorem v Rostocku a nakonec poslán na frontu, kde byl zajat. Po 2. světové válce byl odsunut do Bavorska, kde působil mj. na školách v Řezně a Bad Ems. Hodně se také angažoval v sudetoněmeckém hnutí: jeho vlastivědné práce o jižních Čechách, na nichž ze známých důvodů ale pracoval jen s omezeným materiálem a prameny, jsou ovšem řekněme „vědecky slabší“. Na penzi žil v Brannenburgu nad Innem v Bavorsku, jižně od Rosenheimu, kde také roku 1988 zemřel a v blízkém městě Flintsbach am Inn má hrob.

Konečně poslední připomínaný vlastně není geograf, ale svým dílem se oboru hodně blížil. **Karel Domin** (1882–1953) se narodil v Kutné Hoře a vyrostl především v Příbrami, kde byl jeho otec ředitelem učitelského ústavu. Na pražské univerzitě vystudoval přírodní vědy a stal se specialistou na botaniku, zejména na morfologii a systematiku rostlin. Díky premií za vynikající práce o fytogeografii Čech začal být považován za velký talent oboru a mj. v letech 1909–10 podnikl, spolu s geografem Jiřím V. Danešem, dlouhou cestu na Jávu a do Austrálie. Krom jiného z ní jako jeden z mála českých vědců popsal celou novou rostlinnou čeleď, a to masožravé rostliny *Byblidaceae*. Později procestoval i USA, Karibik i severní Afriku. Kromě botaniky se významně věnoval i fytogeografii, jejímž je u nás zakladatelem, a také se angažoval v ochraně přírody včetně plánů na zřízení národních parků a rezervací u nás.

Již od roku 1907 byl Karel Domin docentem, od 1911 mimořádným a 1916 řádným profesorem. Řadu let stál v čele České botanické společnosti, od konce 20. let byl i přednostou Botanického ústavu UK, v roce 1922/23 děkanem Přírodovědecké fakulty a 1933/34 dokonce rektorem Univerzity Karlovy. Zde ovšem jeho působení, kdy žádal vydání insignií, archivu a dalších univerzitních památek, dosud držných Německou univerzitou, ale vedlo hlavně k bouřím mezi českými a německými nacionalisty. Dominovi jeho aktivita vynesla ve volbách o rok později senátorský mandát za Národní sjednocení, za tzv. II. republiky pak předsedou polofašistické a antisemitské organizace Akce národní obrody (ANO, shoda zkratky čistě náhodná). Za okupace se nicméně zcela stáhl z veřejného života; i tak byl po válce krátce vězněn, a ač soudem osvobozen, dožil v ústraní. Zemřel 10. června 1953 a byl pohřben do rodinné hrobky na Vyšehradském hřbitově, nedaleko Slavína.

Jiří Martínek